

Partijen moeten transparant zijn over gebruik van big data bij verkiezingen

Gegevens mogen alleen ingezet worden als ze niet herleidbaar zijn tot een persoon

Fulco Blokhuis, Ron Lamme en Otto Volgenant

Er is wereldwijd verontwaardigd gereageerd op de praktijken van Cambridge Analytica. Via publicaties in Vice en The Guardian werd duidelijk hoe big data en zeer persoonlijke profielen van kiezers bij politieke campagnes worden ingezet op een manier die tot dusver onbekend was bij het grote publiek. Donald Trump heeft de Amerikaanse verkiezingen beïnvloed door bepaalde groepen en personen zeer gericht te bombarderen met 'nieuws' dat hen zou moeten bewegen om op Trump te gaan stemmen, of juist om helemaal niet te gaan stemmen wanneer hun politieke voorkeur bij de Democraten ligt.

Trump kreeg hierbij hulp van het Britse bedrijf Cambridge Analytica, waar Steve Bannon in het bestuur zit. Dit big-databedrijf zou profielen hebben van alle 220 miljoen Amerikanen. 'Vandaag de dag hebben we in de Verenigde Staten zo ongeveer vier- of vijfduizend gegevens van ieder individu. Dus we brengen de persoonlijkheid in beeld van elke volwassene in de Verenigde Staten, zo'n 230 miljoen mensen', zei de ceo Alexander Nix vorig jaar.

Cambridge Analytica zou aan de hand van 150 Facebook-likes iemands politieke voorkeur beter te kunnen voorspellen dan de levenspartner dat kan. Bij analyse van 300 likes kan het Britse bedrijf voorkeuren zelfs beter analyseren dan de persoon zelf. De informatie wordt geanalyseerd en ingezet voor populistische politieke doeleinden. Ook het pro-brexitkamp zou tijdens zijn campagne dankbaar gebruik hebben gemaakt van de gegevens van Cambridge Analytica.

De Nederlandse Stichting Politieke Academie doet ook aan vergelijkbare 'data mining' en analyses. Haar slogan: 'Onze expertise is politieke micro-targeting.' De stichting gebruikt kaarten waarmee je gedetailleerd per wijk in een gemeente kunt voorspellen wat de kans is hoe de bewoners gaan stemmen.

Nu is het zo dat je per gemeente redelijk kunt voorspellen hoe er gestemd gaat worden. Het maakt uit of iemand op het veen of op het zand woont, of onder of boven de rivieren. Die gegevens mogen worden gebruikt, omdat

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

ze niet herleidbaar zijn tot een persoon. Maar als de databanken met veel meer informatie worden gevuld, zoals likes, dan worden de gegevens wel herleidbaar tot bepaalde personen en daarmee onderwerp van privacywetgeving. De Nederlandse privacyregels zijn strenger dan de Amerikaanse.

De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat gegevens over iemands politieke voorkeur bijzondere persoonsgegevens zijn. En de verwerking van dergelijke gevoelige gegevens is in principe verboden. Politieke partijen mogen deze gegevens uitsluitend verwerken voor hun leden of werknemers en voor kiezers alleen als daar uitdrukkelijk toestemming voor is verleend.

Gebruikmaken van persoonlijke voorkeuren kiezers is in strijd met de wet

En die toestemming ontbreekt. Een like is geen uitdrukkelijke toestemming. De praktijken van Cambridge Analytica kunnen in Nederland niet door de beugel.

Als politieke partijen of databedrijven gebruikmaken van databanken van persoonlijke voorkeuren van de kiezers is dat in strijd met de wet. Recentelijk werd stemwijzer.nl nog op de vingers getikt door de Autoriteit Persoonsgegevens omdat de beveiliging van de site niet op orde was. De Autoriteit Persoonsgegevens waakt over de privacybelangen van burgers, en heeft de bevoegdheid forse boetes op te leggen.

Het is de vraag of de Nederlandse politieke partijen zich aan de wet houden. Navraag van verschillende journalisten de afgelopen dagen levert geen transparant beeld op. Het antwoord blijft veelal beperkt tot 'ja, we gebruiken wel iets', leerde navraag door onder meer Het Financieel Dagblad ('Zeg mij je postcode en ik weet wat je stemt', FD 3 maart). De Nederlandse politieke

partijen moeten hier transparant en open over zijn. Met de grote belangen die op het spel staan en de grote groep zwevende kiezers is het helaas niet uitgesloten dat Nederlandse politieke partijen zich laten verleiden tot illegale praktijken, of gebruikmaken van de diensten van bedrijven zoals Cambridge Analytics.

De vraag aan alle Nederlandse politieke partijen is daarom: maakt u gebruik van databanken met de politieke voorkeur van kiesgerechtigden? Als het antwoord nee is en de partij zich netjes aan de Nederlandse wet houdt, is er niets aan de hand. Maar als het antwoord ja is — of uitblijft — kan de Autoriteit Persoonsgegevens een onderzoek instellen. En de burger kan dan verwijdering vragen van zijn gegevens. Wij willen bij onze verkiezingen geen Amerikaanse toestanden.

Fulco Blokhuis, Ron Lamme en Otto Volgenant zijn verbonden aan Boekx Advocaten in Amsterdam.